

Wyrok z dnia 7 października 2003 r.

II UK 79/03

Wykonywanie pracy na stanowisku specjalnie dostosowanym do możliwości pracownika, nie może być traktowane jako uzyskanie nowych kwalifikacji i nie oznacza odzyskania zdolności do pracy.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Beata Gudowska, Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 października 2003 r. sprawy z wniosku Grzegorza D. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K.G. o rentę z tytułu niezdolności do pracy, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 października 2002 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 20 stycznia 2000 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w K.G. wstrzymał wnioskodawcy Grzegorzowi D., od dnia 1 lutego 2000 r. dalszą wypłatę renty, uznając go (na podstawie orzeczenia Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 7 stycznia 2000 r.) za zdolnego do pracy.

Wyrokiem z dnia 16 października 2000 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji. Na podstawie opinii biegłych lekarzy chirurga - ortopedy i internisty, Sąd ten uznał Grzegorza D. za trwale częściowo niezdolnego do pracy w zawodzie fotografa. Nie stwierdził natomiast niezdolności do pracy w charakterze pracownika umysłowego w warunkach pracy chronionej, wykonywanej na stanowisku dyrektora, w przystosowanym pomieszczeniu oraz przy wykorzystaniu samochodu dostosowanego do potrzeb osoby niepełnosprawnej.

Powołując przesłanki nabycia prawa do renty wymienione w art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.), a wśród nich przesłankę niezdolności do pracy, Sąd wskazał, że częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

W apelacji od powyższego wyroku wnioskodawca, zarzucając obrazę prawa materialnego - art. 12 ust. 1 i 3, art. 13 ust. 4 oraz art. 57 i 59 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz obrazę przepisów prawa procesowego - art. 233 § 1, art. 228 § 1 oraz art. 328 § 2 k.p.c., wniósł o jego zmianę i przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wyrokiem z dnia 16 października 2002 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przyznając wnioskodawcy prawo do stałej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, poczynając od dnia 1 lutego 2000r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wnioskodawca z powodu naruszenia sprawności organizmu w znacznym stopniu utracił zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Ma on wykształcenie średnie, uzyskał w trybie nauki rzemiosła zawód fotografa i wyłącznie w tym zawodzie wykonywał pracę zawodową przez kilkanaście lat (od 1979 do 1991 r.) przed nabyciem prawa do renty inwalidzkiej od 8 stycznia 1992 r. według III grupy. Od dnia 1 września 1993 r. wnioskodawca uzyskał prawo do renty według II grupy. Wskazany wyżej charakter pracy wyznacza zatem poziom kwalifikacji, do których należy odnosić ocenę z art. 12 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wykonywanie pracy umysłowej - kierowanie oddziałem spółki - zakładu pracy chronionej, dzięki przystosowaniu pomieszczeń, stanowiska pracy, oraz środka komunikacji, ani nie stanowi zdobycia nowych kwalifikacji, ani nie może być uznane za przejaw odzyskania zdolności do pracy. Zachowanie zdolności do pracy w warunkach stanowiska przystosowanego dla osoby niepełnosprawnej, w myśl art. 13 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach FUS, nie jest przeszkodą do orzeczenia nawet całkowitej niezdolności do pracy.

W kasacji od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił obrazę prawa materialnego - art. 57 pkt 1 w związku z art. 12 ust. 1 i 3 i art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz naruszenie przepisów postępowania mogące mieć wpływ na wynik sprawy - art. 233 § 1 k.p.c. i na tej podstawie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie apelacji. Rozpoznanie kasacji pozwany

uzasadnił potrzebą wykładni przepisów dotyczących ustalenia stopnia i trwałości niezdolności do pracy, w szczególności art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, w sytuacji gdy w trakcie orzeczonej niezdolności do pracy wnioskodawca podjął inne zatrudnienie, zgodne z poziomem wykształcenia, wiekiem i predyspozycjami psychofizycznymi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dla rozstrzygnięcia rozpatrywanej sprawy wymagane jest ustalenie i ocena dalszego istnienia u wnioskodawcy częściowej niezdolności do pracy w kontekście podjęcia innego zatrudnienia, nie wiążącego się z wyuczonym zawodem. Nie budzi bowiem wątpliwości medyczna ocena naruszenia sprawności jego organizmu dokonana przez Sąd na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego, gdy się zważy nadto, że w kasacji organu rentowego zakwestionowano w istocie element socjalny ustawowej definicji niezdolności do pracy przyjęty przez Sąd.

Wnioskodawca posiada zawód fotografa, który wykonywał przez kilkanaście lat, do czasu uzyskania prawa do renty, najpierw w III grupie inwalidów, następnie w II, a potem z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. W następstwie kontrolnych badań lekarskich przeprowadzonych w 2000 r. lekarz orzecznik ZUS uznał Grzegorza D. za zdolnego do pracy. Na podstawie tej decyzji organ rentowy wstrzymał dalszą wypłatę świadczenia, powołując się nadto na istotną - w jego ocenie - okoliczność, a to fakt, iż od 1994 r. wnioskodawca pracuje na stanowisku dyrektora w zakładzie pracy chronionej, w warunkach przystosowanych do jego niepełnosprawności.

Stosownie do art.12 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, przy czym według ust.3 częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

Dokonując oceny stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, a także możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia in-

nej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Należy też przypomnieć, że zachowanie zdolności do pracy w warunkach określonych w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie stanowi przeszkody do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy (art. 13 ust. 4 ustawy).

Bezsporne jest, iż wnioskodawca nie jest w stanie wykonywać pracy w wyuczonym zawodzie fotografa. Niecelowe jest również jego przekwalifikowanie, które w kontekście art. 12 ust. 3 oznaczać może albo przekwalifikowanie w ramach posiadanych już ogólnych kwalifikacji albo zdobycie nowego zawodu. W przypadku wnioskodawcy, zdobycie nowego zawodu jest w znacznym stopniu ograniczone jego stanem zdrowia (niepełnosprawnością układu ruchu). Stwierdzenie, iż odzyskał on zdolność do pracy tylko na podstawie faktu, iż podjął inną pracę, w przystosowanych ze względu na jego niepełnosprawność warunkach, nie jest trafne. Zdolność do pracy wnioskodawcy należy bowiem oceniać w stosunku do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, tj. fotografa, a nie w odniesieniu do pracy na stanowisku dyrektora w zakładzie pracy chronionej. Wykonywanie pracy, polegającej na kierowaniu oddziałem spółki, mającej status zakładu pracy chronionej, w warunkach specjalnie dostosowanych do możliwości pracownika, nie może być traktowane jako uzyskanie nowych kwalifikacji, nie stanowi też o odzyskaniu zdolności do pracy.

W wyroku z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 32/01 (OSNP 2002 nr 20, poz. 502) Sąd Najwyższy przyjął, że niezdolność do pracy w rozumieniu art. 23 i następne ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) należy oceniać z uwzględnieniem nie tylko możliwości wykonywania przez ubezpieczonego dotychczasowej lub podjęcia innej pracy, ale także celowości przekwalifikowania zawodowego z uwagi na rodzaj i charakter dotychczasowej pracy oraz poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne ubezpieczonego (art. 24 ust. 1 pkt 2 tej ustawy). Należy też mieć na względzie, że przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (por. wyrok SN z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 134/00, OSNAPiUS 2002 nr 15, poz. 369).

Przy powyższych wywodach zgodzić się należy ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego co do częściowej i o trwałym charakterze niezdolności wnioskodawcy do pracy, czego konsekwencją było przyznanie z tego tytułu renty stałej, na podstawie art. 57 i 59 ust. 1 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Ustalenia zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego zapadły po wszechstronnym rozważeniu zebranego w sprawie materiału dowodowego i mają charakter wyczerpujący. W związku z tym za nietrafny należy uznać zawarty w kasacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Granice swobodnej oceny dowodów wyznaczają w szczególności: obowiązek wyprowadzenia przez sąd z zebranego materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych (zgodnych z zasadami logicznego rozumowania), ramy proceduralne (ocena dowodów musi respektować pewne warunki określone przez prawo procesowe, w szczególności art. 227 - 234 k.p.c.), wreszcie poziom świadomości prawnej sędziego oraz dominujące poglądy na sądowe stosowanie prawa. Swobodna ocena dowodów dokonywana jest przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych, ale powinna także uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - waząc ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok SN z 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000 nr 17, poz. 655).

Gdy więc ustalenia Sądu co do częściowej niezdolności wnioskodawcy do pracy nie budzą wątpliwości i nie zostały skutecznie wzruszone w kasacji, nie ma też usprawiedliwienia zarzut naruszenia prawa materialnego, to zaś czyni wniesioną kasację niezasadną, co mając na uwadze orzeczono jak w sentencji po myśli art. 393¹² k.p.c.

=====